

Nulltoleranse for krenkende oppførsel

Skolen skal ikke godta krenkende oppførsel som for eksempel mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Det er viktig å etablere en felles forståelse av hva nulltoleranse for krenkende oppførsel er, og hva det vil si i praksis.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 01.08.2024

I opplæringsloven § 12-3 står det: "Skolen skal ikke godta krenkende oppførsel, som til dømes mobbing, vold, diskriminering og trakassering."

At skolen skal ha nulltoleranse for krenkende oppførsel betyr at alle som arbeider på skolen skal gripe inn når de ser at en elev utsettes for krenkelser. Dette er også en del av skolens aktivitetsplikt. Samtidig betyr det også at skolen må jobbe forebyggende for å unngå at elevene utsettes for krenkelser.

Hva er krenkelser?

I opplæringsloven blir mobbing, vold, diskriminering og trakassering trukket frem som eksempler på krenkende oppførsel. Dette kan omfatte både

- direkte handlinger og verbale uttrykk
- indirekte handlinger som utestenging, isolering, baksnakking og ignorering

Det er ingen klar fasit på hva som er en krenkelse. Elevene kan ha ulik opplevelse selv i nokså like situasjoner. Terskelen for hva som er krenkende er heller ikke lik for alle elever. For eksempel kan alderen på eleven ha noe å si for hvilke handlinger og ytringer hen opplever som krenkende. Elevens livssyn, seksuelle orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, funksjonsevne, familiesituasjon eller andre personlige forhold har også betydning for om noe kan regnes for å være krenkende. Det har også noe å si om eleven har en særskilt sårbarhet. Dere må bruke kjennskapen deres til elevene, faglig kunnskap og skjønn for å forstå og vurdere om en handling er krenkende eller ikke.

I enkelte tilfeller er det relasjonen, konteksten eller intensjonen som gjør at en handling oppleves som en krenkelse. Det kan være snakk om kommentarer, «blikking» eller andre former for kommunikasjon, for eksempel for å markere at noen ikke hører til, eller står utenfor et fellesskap.

Alt er ikke krenkende oppførsel

Noen ganger opplever eleven at noe er krenkende, selv om det objektivt sett ikke er det. Dette kan for eksempel være kritiske ytringer, kontroversielle standpunkt, uenigheter og konflikter. Skolen har et ansvar for å lære elever å tenke kritisk, akseptere og å respektere andres meninger og overbevisninger. Elevene skal tåle uenighet og konflikter med medelevene sine. Det samme gjelder faglige uenigheter, uenighet om vurderinger og irettesettelser fra en lærer.

Skolen har fortsatt aktivitetsplikt så lenge eleven ikke har det trygt og godt

Selv om en elev ikke objektivt sett har blitt utsatt for krenkende oppførsel, har skolen fortsatt en aktivitetsplikt hvis eleven opplever å ikke ha det trygt og godt på skolen.

Gripe inn mot krenkende oppførsel

Samspeillet mellom å sette grenser, gi omsorg og å bygge relasjoner, er komplisert. Dere bør ha et reflektert forhold til hvordan dere kan få slutt på uakseptable situasjoner. Når dere reagerer på krenkende oppførsel må dere ivareta alle som er involvert på en respektfull måte. Dere må passe på at dere ikke forverrer situasjonen for den eller de som er utsatt, eller stenger for dialog med den eller de som krenker. Den som er utsatt må få tydelig støtte, samtidig som alle må få mulighet til å komme seg ut av den negative dynamikken.

Det er ikke slik at dere alltid oppfatter hele bildet, og når dere griper inn kan dere overse komplekse dynamikker eller mer subtile former for krenkelser. Straff og sanksjoner kan ha en umiddelbar effekt, men kan også fungere mot sin hensikt når det gjelder å finne ut hva som ligger bak handlingene.

I etterkant av en hendelse kan dere benytte anledningen til å bevisstgjøre elevene og reflektere rundt ord, begreper og handlinger som ikke er greit. Å veilede og gi støtte til å gjenopprette relasjoner mellom elevene er en del av dette arbeidet.

Hvordan jobbe med nulltoleranse i praksis

Det er viktig å etablere felles forståelse av hva nulltoleranse for krenkelser vil si i praksis. Dette gjelder både krenkelser mellom elever og fra ansatte.

Hvordan dere forstår og utøver nulltoleranse må innarbeides som en del av kulturen ved skolen, og det

sentrale er hvordan dere viser nulltoleranse gjennom hverdagens handlinger og ytringer.

I høyremenyen finner dere lenker til Dembras sider med ressurser som kan brukes sammen med elever og i personalet. Dembra har også fagtekster om nulltoleranse i praksis.

Filmer

- [Nulltoleranse for krenkende oppførsel](#)
- [Filmer om aktivitetsplikten](#)
- [Krenkelser](#)

Relevante ressurser

- [Nulltoleranse \(Dembra\)](#)
- [Nulltoleranse – fra lydighet til myndiggjøring \(Dembra\)](#)
- [Panikkøyeblikket \(Dembra\)](#)
- [Å ta et skritt tilbake \(Dembra\)](#)
- [Verktøy for utfordrende pedagogikk \(Dembra\)](#)
- [Skjellsordtreet \(Dembra\)](#)
- [Skjellsord og meg \(Dembra\)](#)
- [Kompetansepakke om trygt og godt skolemiljø](#)

Regelverk

- [Opplæringsloven § 12-3](#)
- [Opplæringsloven § 12-4](#)
- [Opplæringsloven § 12-5](#)

Refleksjonsspørsmål

- Hvordan definerer vi "krenkende oppførsel" på vår skole?
- Hvordan jobber vi med å etablere en felles forståelse av hva nulltoleranse for krenkelser vil si i praksis?
- Hvordan viser vi nulltoleranse for krenkende oppførsel i praksis?

- Hvordan griper vi inn når vi ser at en elev utsettes for krenkelser?
- Hvordan jobber vi forebyggende for å unngå at elevene utsettes for krenkelser?
- Hvordan forstår vi forskjellen mellom det som er objektivt krenkende og det som oppleves som krenkende av den enkelte elev?
- Hvordan håndterer vi situasjoner der en elev opplever noe som krenkende, selv om det objektivt sett ikke er det?
- Hvordan ivaretar vi alle involverte parter på en respektfull måte når vi reagerer på krenkende oppførsel?
- Hvordan jobber vi med å gjenopprette relasjoner mellom elevene etter en hendelse med krenkende oppførsel?
- Hvordan viser vi nulltoleranse for krenkelser gjennom hverdagens handlinger og ytringer?